

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

November 6 1914

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 40.

Stockholm den 3 Oktober 1912

5:e årg.

Prenumerationspris: 1/2 år... kr. 4: 50 1/4 år... kr. 2: 50 1/4 " " " 3: 50 3/4 " " " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Klarabergsgatan 48, två tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgifvare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11—12. Sthlm 1912, F. Englunds Boktr.	Expedition och Annonsskontor: Klarabergsgatan 48, två tr. Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonnspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annonns bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	--	--	---

Ekön.

Länge har det framgått såväl af yttranden i pressen som genom föredrag af en del kvinnliga skribenter och talare att det numera hos oss så presanta och för husmödrar ofantligt svårlösta husföringsproblemet torde antagit sin beklagliga karaktär tack vare "den bildade nutidskvinnans själfhäfvelse" — kan också läsas: rösträttsintresse. Inte för det att tjänarinnenöden är det enda tidsonda, som föres upp på samma konto. En i breda lager framträdande antireligiositet eller indifferentism, manlig äktenskapsrädsla, "hemmens död" m. m. anses också höra dit.

Pressens skolade män göra sig icke skyldiga till sådan mirakulös öfvervärdering af den bildade kvinnans inflytande i landet. De öfverblicka gärna den europeiska situationen i ett som annat fall. I våra lysande kommunikationstider nå kulturlandens strömningar snabbt nog till Ultima Thule. Lika litet som den skolade journalisten förlägger orsakerna till vårt religiösa lifs ungdomsstyrka eller gammalmanssvaghet till kvinnligt framträdande i det offentliga lifvet, lika litet skrifver han den sociala omhvälfning, som finner ett af sina uttryck i tjänarinnebristen, på det kvinnliga bildningskontot. Om man skulle ta sig för att till en enda orsak begränsa en sådan företeelse som tjänarinnenöden, så vore det resonligare att peka på en sådan agitation som t. ex. "Brands" och säga: vårt folk har matats månad efter månad i så och så

många år med läror — predikade med ursinnig hänsynslöshet och förakt för sanning och rätt — som ytterst gått ut på att förstöra det nationella lugnet och att göra klyftan mellan de nuvarande samhällslagren oöfverstiglig i godo. Denna flitiga sådd har burit frukt, men dess bättre icke hundradefaldt — hur har ej vår beväring och landsstorm hedrat sig under mobiliseringen! Men kärnan i de resonnemang, som föras i arbetarhem angående dötrars förvärf, är emellertid denna: "öfverklassen kan passa sig själf, vi behöfva inte tjäna."

Det är på grund af denna begreppsförvildning i fråga om arbete, som tillströmningen till exempelvis de uslaste butikspatser är så stor, att lönen kan sättas betydligt under minimum för den torftigaste existens.

Då nu emellertid arbetardöttrarna försvinna från de bildade hemmens hushållsafdelning, tänker sig många fru i goda villkor, att de bildade hemmens dötrar en masse borde rycka in i köken och barnkamrarna. Medgifves att detta — alldeles i stil med Johannes Müllers program för ogifta — är en nog så lättfunnen lösning af husföringsfrågan för så vidt denna angår fruarna. Flickornas synpunkter kanske inte borde förbigås. Den bildade flicka, som är hänvisad till eget förvärf, är ofta nödsakad skaffa sig inkomster för att hjälpa till med upprätthållandet af

den egna familjen. Hon kan t. ex. ha småsyskon, som skola uppfostras. Om hon själf får sitt vivre i ett främmande hus, får hon så mycket mindre kontant lön. Men det är just med kontanter man upprätthåller ett hem, det må vara stort eller litet. Då flera vuxna barn i samma familj arbeta utomhus, bidraga de alla hvar med sin andel af månadslönen till hemmet, som kanske endast på detta sätt kan bibehållas.

Hvem af oss har ej sett flickor — s. k. "kontors-hästar" — åldras och gråna öfver sitt enformiga och strängt slitande arbete och vetat, att de gjort sin fyrtioårs ökenvandring med intet annat Kanaan i sikte än att de skulle bärga syster- eller brorsbarn. Men ingen af oss har någonsin sett, att en flicka, som tagit till liffsuppgift att sköta andras hus, kommit i tillfälle att på samma gång ta vård om sina egna närmaste, och blott i mera sällsynta fall har man sett en bildad sådan kvinna själf vara bärgad på ålderdomen.

Härmed är icke sagdt, att den goda viljan på minsta vis fattats hos de familjer, som tagit hennes tjänster i anspråk. Men hela det ekonomiska läget numera — dyrtiden — gör det faktiskt omöjligt för t. ex. mängden af tjänstemannafamiljer att visa sig generösa, och i regel är behållningen vid en husfaders död otillräcklig redan för änkan och barnen.

I rika familjer saknas aldrig den kvinnliga arbetskraft som behöfs, och där förblir den goda husliga hjälpen visst icke olönt. Men — Ja, fordringarna i somliga dylika hus skola vi inte inlåta oss på och inte heller på de aprilväder, som göra den husliga luften beständigt osäker.

När kontorsflickan eller bankdamen sluppit ifrån sitt geschäft, kan hon understundom känna sig en smula fri för den dagen åtminstone. Så länge hon är ung, sätter hon värde på vackra kläder och vill gärna ta sig bra ut. Hvad är det för ondt i det. Samma önskan besjälade de forna "kvinnliga" kvinnorna i ännu högre grad. Om hon offerar mera än hon borde på sin toalett, så är detta bevis på stort oförstånd. Men ack, hur mänskligt! Och hvem går i spetsen med öfverflödigt och raffinerad lyx om inte den oberoende damen, "kvinnan" par préférence. Denna har vanligen så mycket annat att fröjda sig åt — i yttre måtto — ett vackert hem, umgängestrefnad o. s. v., medan den arbetande nutidsflickan ofta fullständigt saknar allt sådant och får söka stimulera sig med en chic hatt eller blus.

Men inte är det denna litet för stiliga hatt eller något för eleganta blus, som hålla en eventuell friare ur hennes väg. Han kan räkna och det kan hon. Båda förstå hvad som är ekonomiskt möjligt eller omöjligt. Till flickan med hemgift hitta friarna raka vägen. Den hemgiftlösa har i Frankrike sedan långa år tillbaka lämnats alldeles ur räkningen — vi äro nu inte så särdeles långt efter "la belle France" i det här afseendet.

Men för "äktenskapsrådslan", konstaterad inom så många kulturfolk, skall "nutidskvinnan" återigen bära hundhufvudet. Hon gör visst inte anspråk på att vara felfri. Och hon är ingalunda gammaldags förnöjd med — intet. En dylik förnöjsamhet är i hennes ögon absolut ingen dygd utan lojhet. Som kommit en hel del samhällsodt att förbli lifskraftigt alltjämt, ehuru det hör till i tider, främmande för kristen civilisation.

Den socialt verksamma nutidskvinnan — låt oss kalla henne rösträttskvinnan — arbetar oförtrutet på att skaffa sitt kön den aktning det har rätt att fordra, hon söker utverka rättvisa aflöningsvillkor inom alla fack, sträfvar att åstadkomma effektivare skydd för värnlösa o. s. v., är med ett ord en social kraft, som kunde göra anspråk på att mötas med någon tacksamhet, åtminstone af det egna könet. I stället är det till och med knappt med toleransen.

Ingen frivol, enfaldig eller fåfång kvinna byter natur därför att hon möjligen skrifer in sig i en förening. Hon är klandervärd och osympatisk, men icke därför att hon tillhör t. ex. rösträttsföreningen. Men hur snabba äro icke antagonisterna att visa på henne och säga: "se, sådana äro rösträttskvinnorna".

Hvad särskildt kämpande och bekanta rösträttskvinnor angår, har man ingående studerat dem äfven i deras husliga lif men icke lyckats jäfva, att just dessa ha en levande plikt känsla mot make och hem. Det är inte dessa hemmens kvinnor, som företrädesvis desertera från härden och — byta om namn med några års mellanrum. Novellen eller romanen, tillkommen i syfte att förringa eller förlöjliga de af medborgaranda besjälade, saknar betydelse som tidsbild, hur flott svartkriteutkastet till samhällsruin än kan vara gjordt.

En konsistoriemedlem i en af våra universitetsstäder svarade en dag på frågan om hvilken part, som oftast begär skilsmässa: "mannen i långt flera fall än hustrun — i regeln hårda kvinnorna ut under de svåraste förhållanden, så länge det finns en möjlighet." Inte ens "nutidskvinnan" har sålunda "lyckats utrota" det vackra kvinnliga tålmodet. Det är en oförrätt att tilltro henne sådana afsikter under det hon offerar så mycket af sin personliga fördel för riktigare principers införande i det allmänna medvetandet.

Emellertid — om ett eget hem, ett ljust och varmt, drömma människor litet hvar. Många få aldrig sin dröm förverkligad. Dess bättre behöfde dessa hemlösa mötas af värme från medmänniskor. Men är det inte i allmänhet ganska kallt på arbetsmarknaden både utom- och inomhus. I senare fallet bära kanske äfven de solida hemkvinnorna någon skuld?

Metta Greger.

Jane Addams och hennes skapelse Hull House.

II.

Den förtroliga kännedomen om nöden i dess olika former förde settlementets medarbetare ovillkorligen öfver till ett teoretiskt studium af de sociala förhållandena och de ekonomiska lagarna. Chicago var på 1890-talet en hastigt uppblomstrande industristad, där ingen yrkeslagstiftning skyddade människomaterialet mot utsugning. Värst drabbades gifvetvis den svagare parten, kvinnor och barn. Samtidigt började dock samhället att vakna upp ur sin sociala likgiltighet, och Chicago blef under samma tidsrum en de sociala diskussionernas stad. Att Hull House skulle bli en af brännpunkterna för den nyvaknade lifaktigheten var nästan på förhand gifvet. Där bildades en arbetarnas diskussionsklubb,* en fri tummelplats för olika meningar, ur hvilken bl. a. en kristligt-social rörelse utgick. Därifrån leddes en noggrann undersökning af det industriella barnarbetet, såväl som af hälsovårdsförhållandena inom utsvetningslokalerna, hvilken undersökning utgjorde grundlag för det första förslaget till skyddslag för barn och regulering af de sanitära förhållandena på arbetsplatserna. För att lagen skulle bringas i hamn behöfdes dock ett energiskt bearbetande af den allmänna opinionen, och en liten grupp från Hull House hade att, afton efter afton under tre månaders tid, tala för förslaget i olika föreningar och vid kyrkliga sammankomster. Trots ett hårdnackadt motstånd från industriens män, gick förslaget igenom, och därpå har senare byggts vidare, så att Illionis numera i fråga om skyddslagar för barn in-tar ett framstående rum.

Det är lärorikt att läsa om, men omöjligt att här uppräknas, de många olika undersökningar, som satts i gång från Hull House och som alltid voro vetenskapligt ledda. Här skall ytterligare blott nämnas den viktiga undersökningen af bostadsförhållandena i dessa invandrarkvarter, där snikenheten och likgiltigheten från hyresvärdarnas sida i förening med de lågt stående folkens brist på snygghet underhöll epidemier af olika slag. Här slaktade en grek sina får i källaren till sin bostad. Där sorterade en italiensk kvinna direkt hopsamlad lump, omgifven af lekande barn. De flesta bostäder voro öfverbefolkade. Undersökningen lade i dagen en sådan vanskötsel af den sanitära kontrollen, att elfva af hälsovårdsbyråns 24 ämbetsmän måste afskedas.

Det säger sig själf, att sådana undersökningar, som blottade korrptioner hos tjänstemännen eller som trädde andras ekonomiska intressen för nära, skulle skaffa Hull House många fiender. En rätt kännbar följd af bägge de nämnda företagen blef också, att flera stora årsbidrag drogos in, men trots detta och en synnerligen häftig pressfej, gick Jane Addams oförfäradt på och kämpade äfven för en högst nöd-

vändig kommunalpolitisk upprensning. Genom sin mansklubb*, i hvilken hon sökte fostra en högre politisk moral, kastade hon sig in i tre valkampanjer emot distriktets mäktiga rådman, hvars mutbarhet hindrade genomförandet af äfven de nödvändigaste reformer. Ehuru hans falhet var känd i hela Chicago, ehuru man visste, att han höll sin hand öfver spelhus och andra beryktade ställen, kunde han dock i många år hålla sig kvar i ett distrikt, där fattigdomen gjorde en sammanblandning af politik och lefvebröd så mycket lättare.

Såsom ett nödvändigt villkor för ett settlements utveckling nämner Jane Addams förmågan af en snabb och smidig anpassningsförmåga efter stundens behof. Själf synes hon äga en rent intuitiv förmåga att på en gång finna roten till det onda och botemedlet därför.

Under ett möte af strejkande skoarbeterskor, som hölls i Hull House, blefvo sålunda några ord, uttalade af en af de närvarande, anledningen till upprättandet af ett hem för arbeterskor i förbindelse med settlementet. Och det blef inga famlande försök med årsbidrag utifrån och svårigheter att få det att gå ihop, såsom den vanliga gången brukar vara, utan hemmet ställdes från början på kooperativ basis under arbeterskornas eget ansvar. Resultatet blef en fullkomlig succès. Hemmet upptar nu en hel femvåningsbyggnad och bär sig förträffligt.

Ett annat exempel visar kanske ännu bättre Jane Addams genialiska förmåga att finna hjälpmedel för något socialt ondt. Hon hade icke länge vistats bland immigranterna, förrän hon lade märke till den klyfta, som småningom bildades mellan dem och deras barn. Barnen lära sig lätt engelska, glömma sitt modersmål och lös göras från sina fädernetraditioner. De sträfva efter en amerikansk "Schwung", hvilken åter underlättar deras sträfvan efter förtjänst, och de komma lätt att med ringaktning se ned på sina i enklare förhållanden uppvuxna föräldrar. Detta leder till ett försvagande af familjebanden, hvilket åter för med sig, å ena sidan grämelse och känsla af öfvergifvenhet i det främmande landet, å den andra en lössläpplighet, som är en af orsakerna till den starka kriminaliteten hos den invandrade ungdomen.

Jane Addams synes i hög grad vara i besittning af historiskt sinne med dess klara uppfattning af kontinuitetens betydelse för individer som för nationer, och det blef henne snart klart, att något måste göras för att hindra ett dylikt svalg mellan generationerna att uppkomma. Men i stället för att inrikta arbetet på att stöpa de äldre i en mera amerikansk form, vill hon bevara allt af värde från deras föregående lif och lära ungdomen att respektera detta.

*) The working People's social science club.

*) The Man's club.

Hårmedel.

Hårets affallande förekommes genom att hålla hår och hårbotten rena och fria från hår- och hudsjukdomar. En mångårig erfarenhet har visat, att Salubrin är verksamt mot en hel del hudsjukdomar, och det är ett fullt pålitligt medel mot mjäll, skäggsvamp och flera andra hårsjukdomar, såvida det användes i enlighet med bruksanvisningen. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- & Färgaffärer. I parti hos Geijer & C:o, Stockholm.

Redan de första åren arrangerades i hvar vecka sällskapliga sammankomster, dit hela familjer — hvar nation för sig — inbjödos, och den äldre generationen fick bestå underhållningen. På detta sätt drogos de nationala skatter i poesi och musik, som kanske voro på väg att glömmas, fram, till själfkänslans höjande hos de äldre och till hälsosam lärdom för de yngre.

Detta var en början, men kraftigare medel behöfdes. Det var okunnigheten, bristen på förmåga att se lifvet som ett sammanhängande helt, hvilken ytterst var orsaken till den yngre generationens ringa uppskattning af den äldre. En dag, då Jane Addams just gick och grubblade öfver denna fråga, fick hon se en italiensk gumma sitta och spinna på sin slända med ett uttryck, som om hon ännu hade hemlandets härliga berg och icke Chicagos fattigkvarter framför sig. I ett nu hade Jane Addams en lösning på gåtan.

Inom en månad hade man i Hull House arrangerat en utställning af gamla redskap, hopsamlade hos de invandrade folken. Medelst fyra olika slag af sländor och tre af spinnrockar lyckades man framställa en historisk räckföljd, som visade utvecklingen af den enkla handtenen till spinnrock, och denna åter kunde sättas i sammanhang med den industriella spinnmaskinen. På samma sätt var det med väfstolarna och med åtskilliga andra redskap. En gång i veckan höllos föredrag öfver industriens utveckling, illustrerade af i gång varande spinnrockar, väfstolar o. d., och härvid fick den äldre generationen tillfälle att uppträda som lärare för den yngre. Dessa utställningar gjorde utomordentlig lycka och voro till glädje och utbyte för både äldre och yngre. Genom dem lades tillika grunden till ett Labour Museum, där den textila hemslöjdsafdelningen vuxit ut till ett själfbärande företag.

Det är dock icke blott hos de fattiga och okunniga invandrarna, som Jane Addams konstaterar ett språng i utvecklingen mellan generationerna. Detsamma återfinns hon inom de bildade klasserna, och ehuru detta kanske skarpere framträder i Amerika än hos oss, äro hennes yttranden i denna sak värda all uppmärksamhet. Enligt hennes mening har den generation af unga flickor, hvartill hon själf hörde — den första, för hvilken bildningens skatter gjordes tillgängliga i större utsträckning — alltför brådstörtadt lämnat den praktiskt verksamma sfär, hvari deras mödrar lefde, för att kasta sig in i en ensidigt intellektuell-estetisk. Hela deras ungdom går åt att samla en massa kunskaper till examensbruk eller till uppodlandet af små talanger. Intet göres för att öppna deras blick för lifvets realiteter eller för att lära dem förstå ömsesidigheten i de sociala förhållandena. Men därigenom bli dessa "bildade" flickor i själfva verket främmande för lifvet, och handlingskraften stäcket just i en tid, då handlingslusten borde vara starkast. Allra värst är det bestäldt för de förmögna flickor-

na, som ej af förhållandena tvingas att på något sätt göra sina kunskaper fruktbarande. De komma att lefva i en värld, afskild från det, som i första hand ger lifvet värde och intresse. Själf hade Jane Addams under sina åtta sökandets år varit nära att fastna i "förberedelsens snara", hon, som dock ägde ett lifsmål. Men äfven i detta fall hade Hull House något att bjuda. Dit skulle unga flickor, som endast kände lifvet ur böckerna, komma för att lära af lifvet själf.

*

Lika naturligt som det är att ge den hungrande bröd och att vårda den sjuka, lika naturligt borde det vara att skaffa ungdomen glädje och förströelse. Efter en dag, tillbragt vid maskinerna, är nöjet en rättighet, säger Jane Addams. Denna nöjeshunger, som man öfverallt kan iakttaga hos fabriksungdomen, är en konsekvens af det arbete, som i sig själf ej gifver tillfredsställelse. Vill man undertrycka den, slår den öfver. Den kloke ungdomsvännen bör därför söka leda den in i ofarliga och förnuftiga banor.

Denna grundsats har blifvit fullt medvetet och systematiskt tillämpad i Hull House, hvilket småningom vuxit ut till ett verkligt förströelsecentrum för trakten.

För att draga ungdomen bort från de offentliga danslokalerna med dess många faror upprättades dansklubbar. Dessa ha under alla år bevarat sin tilldragningskraft såväl som sitt goda namn, så att äfven den mest ängsliga mor tryggt sänder sin dotter dit. Som motvikt mot folkteatrarna med deras underhålliga eller rent af dåliga pjäser inrättades en teater. Denna visade sig efterhand motsvara ett verkligt behof, så att en egen byggnad måste anskaffas. Och det var intet skräp, som där uppfördes af traktens egna dilettanter. Man bildade en klubb för uppförandet af Shakespeares arbeten, en annan för Ibsens. Grekerna uppförde med nationell stolthet Sofokles' verk; ryssar och polacker njöto däremot mest af revolutionsdramer på deras eget språk. För de yngre togos ämnena ur hjältars lif och bedrifter och för de allra yngsta ur sagorna. Vid de stora högtiderna uppfördes religiösa eller nationella skådespel. En grupp judegossar uppförde dramatiska framställningar ur Josefs och hans bröders lif, ur Esters historia o. s. v. Kulisserna målade de uppförande själfva. Efter många års erfarenhet anser Jane Addams den dramatiska konsten som ett af de yppersta medlen till folkupfostran, i det att både tänkesätt och manér därigenom på ett osökt sätt påverkas.

Utom dessa tillfällen till förströelser bjuder Hull House äfven på populära konserter och konstutställningar. För tillgodoseendet af bildningsbehovet finnas en mängd olika kurser och hållas i hvar vecka populärvetenskapliga föreläsningar. En sex veckors sommarskola, förlagd till en vacker trakt och afsedd för arbeterskor, besökes årligen af ett hundratal elever.

*

H. M. Drottningens Hofleveratör

J. F. Holtz

Brunkebergstorg 5

St. Nygat. 35 - - - Sturegat. 8

Stockholms Specialaffär■ för **GARNERINGSARTIKLAR**

Ständigt nyheter

I amerikanska städer finnas i innevarande stund öfver 80 settlements, de flesta utgångna från högstskolor, men hur omfattande de än kunna vara i sin verksamhet, är det intet, som i betydelse når upp till Hull House. Settlementet omfattar nu ett helt komplex af tretton olika byggnader, skänkta efterhand af någon mecenat; 25 medarbetare bo på stället — de manliga i en byggnad för sig — och icke mindre än 9,000 personer samlas hvar vecka i de olika lokalerna. Detta kan ge en föreställning om den månggrenade verksamhetens omfattning, liksom den förut gjorda redogörelsen skänker en om också svag föreställning om dess betydelse. Och allt detta utsprunget ur en kvinnas hjärta och ledt af hennes klara förstånd! Man vet knappast hvilken gåfva, som hos Jane Addams är mest framträdande: hennes andes förmåga att omfatta och behärska så många af lifvets områden eller detta varma samförstånd med mänskligheten, som absolut icke känner några gränser. Hvarken färg, race eller religiös olikhet kan för henne skymma bort människan. Med öppen blick för lifvets sammansatthet, kan hon med sin sympati äfven omfatta den urspårade. Men — med all denna medkänsla, i första hand för de små och undanskjutna, som är hennes lifs patos, är hon dock icke en karaktär med halft utplånade konturer, utan en helgjuten personlighet med sällsynt kraft att bevara sin själfständighet. Särskildt under den första tiden i Hull House hade denna tillfälle att prövas. Alla slags agitatorer försökte då att eröfra henne och verksamheten, hvar för sin speciella sak. Men Jane Addams ville icke tillhöra något slags parti, och settlementet skall bevaras politiskt neutralt. Äfven i andliga frågor visar hon samma själfständighet och samma vidhjärtade fördragsamhet. Själ presbyteriansk kristen*, lägger hon ingen vikt vid lärosättningar, men hvad hon fordrar är, att lifvet i ett settlement skall vara en uppenbarelse af kristendomens sanningar och ett uttryck för Kristi anda.

Det är naturligt, att en person med denna själfständighetsanda, stark nog för att kunna stå ensam utan stöd af ett parti eller en riktning, fördragsam nog för att kunna mottaga sanningen, från hvilket håll den än kommer, är utsatt för mycket olika bedömande. Jane Addams har ingalunda gått fri, men då hon alltid fört striden med blanka vapen, ha dessa brutit udden af smädelsen och förtalet. Det är hennes karaktärs renhet, som icke mindre än hennes förtjänster om det allmänna, har förskaffat henne hedertiteln Chicagos första medborgare.

M. Anholm.

*) Hon mottog dopet vid fyllda 25 år.

Notiser.

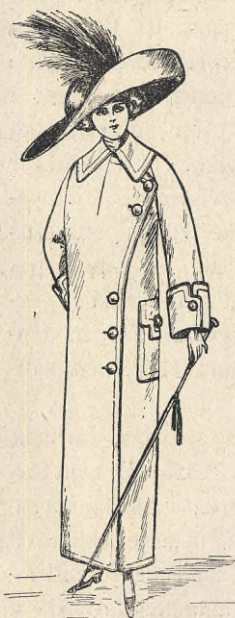
Rösträttsrörelsen. En ny lokalförening för kvinnans politiska rösträtt har bildats i Bengtsfors (Dalsland) efter föredrag af fröken Signe Wollter.

Kurs i Stockholm för arbetsstugelärarinnor. En lärokurs för arbetsstugeföreståndarinnor och lärarinnor har på föranstaltande af arbetsutskottet inom centralkommittén för Stockholms arbetsstugor under september hållits i Adolf Fredriks arbetsstuga i Stockholm under ledning af fröken Augusta Blomqvist.

Till denna lärokurs, som räknat ej mindre än 50 elever, ha deltagare sändts från de mest olika delar af landet, från arbetsstugestyrelser i Norrbotten och Västerbotten såsom Nattavara, Arjeplog, Sorsele, Umeå, från Örnköldsvik, Hissmofors och Ann, från södra Sverige såsom Malmö, Landskrona, Karlskrona, Kalmar och Växjö, från de nya arbetsstugor, som skola inrättas i Skara, Linköping och Göteborg, från Korsnäs, Karlstad Sköfde, Uppsala, Sala, Södertälje samt Stockholm. Äfven från Island har en ung dam gjort den långa resan för att delta i kursen och sedan införa arbetsstugor efter svenskt mönster i sitt hemland. I kursen deltog vidare en ung lärarinna från Paris, där svenska arbetsstugor varit upprättade sedan några år tillbaka.

Kursen avslutades med en vacker utställning af de tillverkade arbetena samt med en fest för lärarinnorna och för de damer, som haft ledningen af kursen om hand, hvarvid en af kursdeltagarna frambar elevernas tacksamhet till anordnarna af lärokursen.

Denna kurs är den 26:e i ordningen sedan arbetsstugorna stiftades år 1887.

ULSTRAR

enligt vidstående cliché

af

prima engelskt ulstertyg

Kr. 45:—

AKTIEBOLAGET

NORDISKA KOMPANIET
STUREPLAN.

ASTRID AHLSTRÖM & Co.
MODEAFFÄR

18 SMÅLANDSGATAN 18, Stockholm. (Vid Norrmalmstorg.)

Rekommenderas.

Annonsera i DAGNY!

.. Innan Ni köper eller beställer ..

PÄLSVAROR

gör ett besök å **Pälsateljén**, Inneh. Alb. Stridsberg,
MÄSTERSAMUELSG. 37, 1 tr. hörnet af Malmskillnadsgatan.

Väl sorteradt lager af alla slags pälsvaror. Reparationer och moderniseringar billigt och omsorgsfullt. Spec. Jaquetter och Pälskappor. Allm. 115 85. Riks Norrm. 241.

Litteratur.

Filosofien och lifvet. Fyra föredrag af *Henri Bergson*. Till svenskan af Algot Ruhe. Stockholm 1912, Wahlström och Widstrand. 133 s. Kr. 2:25.

Lif och medvetande, Den filosofiska intuitionen och Om uppfattningen af förändring I och II äro titlarna på de fyra föredragen, af hvilka det första och de två sista äro hållna på engelska, vid universiteten i resp. Birmingham och Oxford, det andra på franska vid filosofiska kongressen i Bologna 1911.

Bergson är för närvarande tänkaren på modet, och det är därför med en viss tvekan man tar hans böcker i handen: man har ju goda skäl att misstänka, att det skall vara något ytligt floskelmakeri i stil med vår amerikaniseradt journalistiska tidsanda. Men börjar man läsa den franska filosofen, finner man snart, att misstankarna dunsta bort, och man är glad att ha gjort hans bekantskap. Skada bara, att en sådan fin och skarp världsskådare skall ha råkat i det nyckfulla modets klor och således inom kort skall kasseras såsom icke längre ägande nyhetens behag! Nå, samma öde drabbade Nietzsche. Men liksom Nietzsches tankar äro så djupt rotade i vår rassjäl, att han hade full rätt till sitt stolta utrop: "Sterben? Sterben kann ich nicht!", så torde äfven Bergson med jämnmod kunna motse den tid, då modet glömmet honom och väljer sig en ny gunstling. Ty också han kommer att lämna stora och synliga spår efter sig i det mänskliga tänkandets historia. Har Nietzsche intuitivt bragt till uttryck den germanska rasens anda, så har Bergson tagit korn på det allmänmänskliga och träffat det säkrare än de flesta. Gemensamt ha både den franske beundrande tysken och den internationellt vidsynte fransmannen en sak, som motiverar deras popularitet i trots af deras djup och allvar: väldet öfver språket, som ju alltid brukat vara fransmannens styrka. Och detta är ingalunda något ringa ting. Man hör visserligen ofta påstås, att de riktigt djupa tankarna icke kunna uttryckas på ett klart och vackert språk; men detta är naturligtvis endast ett bevis på den talandes brist på språkliga insikter. Bergson är ett af de bästa bevisen för att tankar, som gå både djupt och vidt, kunna kläs i en smidig och ledig språklig dräkt.

Skall man etikettera det Bergsonska systemet, får man väl kalla det en spiritualistisk dualism. Och vill man försöka helt kort uttrycka dess kärna, torde man kunna säga, att den ligger i uppfattningen af materien som ett slags filtrum och sil för medvetandet samt af förändringen som det enda verkliga och i samband därmed af det förflutnas och det tillkommandes närvaro i nuet. Medvetandet bildar enligt Bergson ett flöde, som strömmar genom den tröga materien och genom dess motstånd förgrenas och individualiseras, på samma gång det organiserar materien och af denna orsaksbundna, lagbundna automatiska massa gör ett frihetens verktyg. Materie och medvetande ha samma ursprung: den förra är

en omvändning af det senare. Medvetandet är handling som kontinuerligt skapar sig själf och hopar nytt, materien däremot är handling som kontinuerligt upphäver sig själf och svinner bort. I hela lifsutvecklingen på jorden ser Bergson en sträfvan hos medvetandet att genom materien nå fram till något som endast hos människan och t. o. m. där blott ofullständigt förverkligats: friheten. Förändring är alltings sanna väsen. Några varaktiga tillstånd finnas ej, de äro rena hjärnspöken, tankefoster, som visserligen äro praktiskt outhärliga, men icke äga någon motsvarighet i verkligheten. I förändringens oupphörliga ström finnas inga gränser: det förflutna, det närvarande och det tillkommande bilda ett oupplösligt, odelbart helt. Det förflutna är sålunda icke försvunnet, förintadt, utan ingår i det närvarande — hur skulle väl nuet kunna skiljas från det förgångna, hvar skulle gränsen gå? Bilden af tiden som en räcka af ögonblick är fullkomligt falsk. Det är inga hopp mellan ögonblicken, alltså äro de icke åtskilda, alltså sammanfalla de. Nuets är endast hvad som inrymmes i vår uppmärksamhet, och denna kan tänjas eller sammandras. Stundom, i en utomordentlig situation, kan det hända oss, att uppmärksamheten spännes ut öfver hela vårt lif, såsom t. ex. inför dödsfara. Men i det dagliga lifvet hoptränges den, och detta är en nödvändighet för allt handlande, ty detta kräver koncentration.

Från denna synpunkt sedt finner Bergson lösningen till många gåtor. Frågan efter "tinget i sig", "substanten", förfaller t. ex. helt och hållet. Förändringen, rörelsen är den sanna verkligheten, den kräver icke något underlag. Och lika meningslös blir i den franske tänkarens ögon frågan om viljans frihet eller ofrihet. "Tanken på nödvändig determination förlorar hvarje skytt af mening, alldenstund det förflutna — — — utgör ett med det närvarande och oafbrutet skapar jämte detta — om så blott genom att foga sig till det — någonting absolut nytt." Mig synes det nu likvisst, som skulle man häri kunna finna ett precis lika godt skäl för åsikten om viljans bundenhet. Men manne det i grund och botten är någon motsättning mellan dessa båda åsikter? Det förefaller mig som om förkämparna för viljans frihet och förfäktarna af dess ofrihet egentligen menade samma sak, fastän de ha litet svårt att förstå hvarandra. Deterministerna hålla ju före, att viljan är bestämd af den personliga individualiteten, som i sin tur har sitt mer eller mindre påvisbara upphof, att viljan sålunda inte är något, som utan sammanhang kommer flygande in i tillvaron. Och om man med Bergson jämför vårt lif och vår personlighet med en melodi, som visserligen bildar en följd af ljud, men likväl är en odelbar enhet, så synes det mig som om man kunde resonnera på följande sätt: emedan melodin är en enhet och icke vore samma melodi, om den upphörde tidigare eller senare, så är hvarje detalj däraf bestämd af det hela och kunde icke vara annorlunda; och då vårt lif är en odelbar enhet,

är hvarje viljeakt, hvar känsla och hvar föreställning bestämd af det hela. Vårt viljande kan lika litet som någon annan sida af sjäslifvet vara något godtyckligt, nyckfullt, ur det rena intet kommande, utan är just de handlingsimpulser, som framspringa ur vårt väsen. Att jag skulle vilja annorlunda än jag gör, vore otänkbart, då vore det ej längre jag. Detta innebär naturligtvis icke, att viljan är en produkt af de reagenser de olika kemiska elementen i vår hjärna åstadkomma sinsemellan — ifall det nu verkligen finns någon människa, som hyllar en så enfaldig determinism.

Men hur som helst: Bergson har lärt oss att se lifvet och världen från nya sidor, sidor, som vi ha gagn af att känna och, hvad mera är, glädje. Ty för Bergson som för Nietzsche är filosofin den glada vetenskapen. Materien är, säger Bergson, både ett hinder och en eggelse för medvetandet i dettas sträfvan efter klarhet och precision. Och hvar gång det lyckats medvetandet att öfvervinna materiens motstånd och ge individualiteten ett materiellt uttryck, det må vara i ord, i färg, i form, i praktisk verksamhet af hvilket slag som helst, då ha vi lyft oss upp öfver oss själfva, och då sker ett tecken, som visar, att vår aktivitet gjort ett fullt utslag. Detta tecken är glädjen, signalen för livets triumf.

Det kan ju förefalla, som om ett sådant sätt att se på världen skulle vända upp och ner på åtskilligt, som för oss ter sig solklart, påtagligt, i erfarenheten gifvet. Och i synnerhet blir det fallet i ett sådant sammandrag som det ofvan gjorda. Men läser man Bergsons eget resonnemang, så skall man finna, hur det som förefaller så uppochnervändt i själfva verket är mycket naturligt och rimligt. Och den franske tänkarens världs- och lifsyn saknar icke tillknytningspunkter på nordisk botten. Oklart uttryckt, men intuitivt känd och fullt skönbar finna vi i den gamla nordiska mytologin samma uppfattning om medvetandet som genomströmmande materien, organiserande och utvecklande den och på samma gång själfst stigande till större klarhet och individualitet. De gamla nordboarna gingo likväl ett steg längre än Bergson, i det att de i materien icke sågo något enbart passivt, utan jämväl något aktivt, något psykiskt, som just gjorde den till hvad den var. Stenen var för dem en sten emedan den ville vara hård, tung och grå, den ramlade ner från en höjd med fullt uppsåt att falla och krossa hvad som fanns nedanför. I den innebodde krafter, bodde en själ, som verkade hårdhet, tyngd o. s. v. Denna själ var det, som konstituerade materien som sådan — därförutan skulle den ha upplösts i intet. Men, när allt kommer omkring, är det inte ungefär detsamma som Bergson säger: "Ju längre den (d. v. s. den fysiska vetenskapen) fortskrider, dess mer upplöser den materien i verkningar som söka sig väg genom rummet, i rörelser som löpa hit och dit liksom skälfningsar, på så sätt att rörelsen blir själfva realiteten." Är det senare icke helt enkelt en exaktare, mer vetenskaplig formulering af samma blick på tillvaron, som uppenbarar sig i det förre? Det blefve för vidlyftigt att här närmare gå in på den forngermanska världssynen, men jag hänvisar

de speciellt intresserade till professor Vilhelm Grønbechs bok "Midgaard og Menneskelivet", nr 2 i hans ståtliga serie "Vor Folkeæt i Oldtiden", en af de själffullaste och djupaste böcker, som på nordiskt tungomål utgifvits under de senare åren. Och Bergsons uppfattning af tiden och skeendet skulle våra förfäder i forntiden fullkomligt ha gillat, under det de skulle ha haft mycket svårt att sätta sig in i det moderna föreställningssättet om nuet som en punkt på tidens linje och denna punkt som det enda verkliga. För dem som för Bergson var det förlutna och det närvarande ett, och äfven för dem var glädjen kännetecknet på sann och hög mänsklighet, lyckomännens, äre-männens, ätt-männens särmärke gentemot den glädjelöse nidingen. Måhända är det just i läran om glädjen som kännetecknen på hvarje verkligt framsteg, som Bergsons filosofi har sitt största praktiska värde. Den gamla läran om arbetet som en börda och en förbannelse — som vi för öfrigt icke fått enbart från judarna, utan till ej ringa del jämväl från de lättjefulla grekerna — den sjunger allt på sista versen, som väl är. Och upp kommer i stället öfvertygelsen om att arbetet kan och skall alstra glädje. Hvarje form af verksamhet bör kunna ge tillfälle till själfständigt skapande — naturligtvis i mycket olika hög grad — och känslan af att ha skapat något är det just, som vållar glädjen. Att det ännu i vår tid finns verksamhetsformer af annat, glädjelöst slag är ett sorgligt faktum; men starka krafter äro ju redan på alla håll i rörelse för att undanrödja detta missförhållande, dels genom reformer i arbetsförhållandena, dels och kanske mest genom uppfostran till insikt om arbetets värde. Vi ha säkert ej så långt kvar till den tid, då Bergsons och de gamla germanernas uppfattning af glädjen som det utmärkande för den normala, fullt utvecklade, fullt lifsdugliga människan allmänt slår igenom. Det är karaktäristiskt för fornmännen, att vilja icke blott betydde vilja, utan jämväl var synonymt med gledi, glädje; så intimt kände de sambandet mellan den genomförda viljan och dess korrelat glädjen. Och glad är ju i Eddakvädena ett stående epitet för hjältarna, för dem, hos hvilka mänskligheten nått sin högsta höjd. Det starkaste uttryck för "olycklig", som fornkvädena känna, är viljalauss, hvars innebörd är föreningen af viljelöshet och glädjelöshet: det tillstånd, då all viljekraft läckt ut och därmed all förmåga att vinna glädje. Under ett sådant tillstånd, förutsatt att bot i form af en ärofull gärning ej står att vinna, tvinar mänskligheten småningom bort ur individen, och kvar blir endast en själlös, djurisk varelse — en företeelse, som tyvärr ej är sällsynt i vår tid och våra samhällen, utan tvärtom tycks vara något med storstadslifvet och industrialismen i nära samband stående.

Det är riktigt roligt att se, hur gamla, goda tankar, länge glömda, dyka upp igen och vinna utbredning. Visserligen framhåller Bergson med kraft, att de idéer en filosof upptar från sina föregångare i allmänhet endast äro den form, hvori han klär sin världsåskådning; innehållet är alltid ett annat, personligt, och tänkaren menar något helt olika, individuellt, då han rör sig med det

filosofiska material, som hör hans samtid till. Men i detta fall är det icke fråga om påverkan, om upptagning af andra filosofers tankar, utan om en intuition af samma slag. Bergson har efter all rimlig sannolikhet ej den dunklaste aning om forngermansk lifssyn — på sin höjd förmodar han väl, om han någonsin tänker därpå, att den var något obeskrifligt rått och barbariskt, utan spår af filosofiskt värde. Men den aldrig till ett klart medvetet system utbildade, intuitiva syn på världen och lifvet, som våra förfäder ännu för nio århundraden sedan hade — ja delvis lefde den kvar mycket längre, och den är ännu icke helt och hållet död, blott undanskymd — den föret märkvärda öfverensstämmelser med Bergsons. Troligen rinner det germanskt blod i hans ådror, och för öfrigt stå ju germaner och galler ej alldeles väsensfrämmande gentemot hvarandra. Den hvita rasens egenande är det, som i vår tid söker sig egna, klara uttryck efter att länge ha hållits i väl strängt beroende af österländska tänkesätt. Som ett led i vår nya europeiska renässans må Bergsons filosofi hälsas välkommen! Den löser ej världsgåtorna, den lämnar — liksom alla andra system — mycket oförklaradt; men den hjälper oss att finna oss tillrätta i tillvaron.

Öfversättningen är på det hela taget god, ehuru jag för min del inte kan inse hvad det skall tjäna till att skriva "anhopa", "ernå" med flera halfryska sammansättningar, då de enkla svenska orden "hopa" och "nä" säga precis detsamma. I de få fall, då de osammansatta orden icke uttrycka tanken med tillräcklig skärpa, bör man först se till, om icke svenska förstavelser kunde göra lika god tjänst som de tyska, t. ex. "upphopa" och "uppnå". Men detta är ju småsaker, som blott få läsare — alltför få, tyvärr — fästa sig vid. Värre är det, då Algot Ruhe återger "lignes de faits" med "faktabanor". Mot ett sådant språkligt vidunder torde väl äfven en svag språkkänsla resa sig. I första ledet af en sammansättning nyttja vi ej gärna en pluralform — vi tala icke om en tankarkedja eller en svamparstufning, utan om en tankekedja och en svampstufning. "Faktumbanor" skulle ju låta sig höra, men vore tungt och ovigt. Bäst vore likväl ett osammansatt uttryck: räckor af fakta. Det skulle, såvidt jag kan se, på pricken återge det franska uttrycket.

Rolf Nordenstreng.

ANNONSER I DAGNY.

LIFRÄNTOR

fördelaktigast för damer hos

VICTORIA ZU BERLIN

Kontinentens största lifförsäkringsbolag.

Kontor: Drottninggatan 5 (f. d. Skånebankens hus) Stockholm.

Fjokla.

Första gången jag hörde Fjokla nämnas, fick jag den föreställningen, att det var en vilsegången katt, som fått huld och skydd hos ett ungt och nygift par bland mina bekanta i St. Petersburg. Sedermera uppdagades det att Fjokla beklädde den ansvarsfulla befattningen att vara medmänniska och därefter en ung och oerfaren matmoders enda stöd.

Herrskapets våning var liten, och Fjokla fick därför till en början nöja sig med att bo i en alkov. Detta arrangemang mötte ej heller några svårigheter från hennes sida, hon var van att ligga som den tionde i ett litet rum och ansåg sig bo kungligt i alkoven, för att ej säga kejsarligt.

Hennes blick for sökande öfver kökets högra hörn, och ett uttryck af missräkning fördunklade glansen i hennes strålände ögon.

Kanske önskar hon en klocka för att kunna hålla reda på tiden, tänkte den unga husfadern, och som han ännu ej var mäktig det ryska språket i den grad att han kunde samtala ingående med Fjokla, lät han utan vidare dithänga ett slagur.

Fjokla skakade sorgset på hufvudet. Hon hade aldrig sett en dylik tingest förr, och alla försök att bibringa henne förståelse för de båda visarnas förhållande till siffrorna och inbördes visade sig fruktlösa. Hon drog en lättnadens suck då klockan nedtogs och bugade sig högtidligt för det tomma hörnet.

"Hvarför gör du så", frågade hennes matmor.

"Du har ju uraktlåtit att uppsätta helgonbilden på dess plats", svarade hon, "men jag har nu funnit på, att jag kan tänka mig den där och buga mig som om jag verkligen såge den."

"Önskar du se en helgonbild, skall jag gärna låta sätta dit en", sade matmodern.

"Blir jag nöjd med dig och du med mig, vore det kanske treffligare, om han hängde där", medgaf hon.

Valet af helgon tycktes henne fullkomligt likgiltigt, och på min inrådan förskaffade man den helige Antonius.

Matlagning i dess egentliga bemärkelse hade Fjokla aldrig sett förr än hennes matmor tillredde middagen, och om hon ej kunde annat, kunde hon åtminstone i de mest hänryckta ordalag ge luft åt sin beundran för hvad hon därvid blef vittne till.

Kanske skulle hon om någon tid själf kunna anrätta en så delikat pudding, som den Anna Karlowna nu tagit ur ugnen, och tänk så byn därhemma då skulle häpna!

Fjokla fröjdade sig högeligen i andanom.

Fjokla var lika villig i tjänsten som hon var okunnig i sina åligganden, och det är nog sant, att hon ej var sin matmor till stor hjälp, men hon var henne till desto större glädje genom sitt af all slags civilisation oberörda väsen.

Då Fjokla omsider insåg, att hennes herrskap med seg envishet fasthöll det högst onödiga bruket af bord-

Freja-Magasinet.

Specialaffär för Damartiklar.

18 Humlegårdsgatan 18

29 Drottninggatan 29

duk, servietter, flera slags knifvar och gafflar etc., fann hon sig i att framlägga dessa utensilier, och efter en månad glömde hon ej bort stort mer än hälften, då dukningen anförtröddes henne.

En dag beslöt herrskapet, att Fjokla skulle åse en cirküs-föreställning. Ung och vacker som hon var samt framför allt oerfaren vid storstadslifvet inbjöds därjämte till sällskap åt henne chauffören Wassili med fru, i tjänst hos hennes matmors föräldrar.

Frammot midnatt återkommo de, och Fjokla skyndade alldeles vild af fröjd in till sitt herrskap.

Nej aldrig hade hon då tänkt sig att här på jorden kunna få skåda något så vackert som det hon sett denna afton, utbrast hon. Präktigare hästar hade inte ens tsaren, och klädda i guld och silfver voro de, alldeles som på de allra finaste trycktaflor. "Jag skulle inte mer önska", tillade hon ödmjukt, "än att en dag kunna bli så klok som den förevisade grisen. Han förstod allt hvad man sade, fast man talade till honom på ett språk, lika obegripligt som det herrskapet talar sins emellan. Förevisaren sade att det var "svinska", men Wassili som varit i Södertelje med Karl Wassiljevitch påstod att det var svenska.

När hästarna och grisen och en mängd fula gubbar gjort sina konster, fingo vi höra den allra ljufligaste musik, och några af himmelens änglar insväfvade med kransar i håret och började dansa. Jag trodde en lång stund, att jag kommit direkt in i himmelen och började gråta af lycksalighet. Så här rörde de sig" — och Fjokla började under ett sakta nynnande sväfva omkring i rummet.

Det gällde nu att kunna hålla sin munterhet inom behöriga gränser, Fjokla dansade full af andakt och med tårar af hänryckning i ögonen. Då hon slutat sjönk hon på knä framför sin matmor, kysste hennes klänningsfäll och sade: "Gud hjälpe mig nu att hädanefter kunna tjäna er så troget, som all er godhet mot mig kräfver!"

Fjoklas duvögon, glänsande svarta hår och fina ansiktsform gjorde henne till en typ för den milda skönheten, och kvarterets unge män försummade ej att bringa henne sin hyllning. Men Fjokla ställde sig mycket afvisande mot hvar och en, som i detta syfte närmade sig henne.

Ett giftermål betyder blott slit och släp och bekymmer, förklarade hon, äfven om man får en aldrig så god man. Hur svårt blef det ej för Wassilis hustru när det första barnet kom, och tänk sedan när det andra och tredje och fjärde kommer! Nej, nej, hon skakade energiskt på hufvudet åt själfva tanken härpå.

Fjoklas herrskap reste på några månader till Sverige, och Fjokla skulle under tiden få besöka sin mor. Vid afskedet hade hon tagit ett högtidligt löfte att få komma tillbaka i sin tjänst, då hennes herrskap återvände till St. Petersburg. Men ej nöjd med en muntlig försäkran härom lät hon genom en skrifkunnig affatta bref på bref till sin matmor. — Det förundrar mig, skrifer hon däri, att så mycken godhet kan rymmas i

en människas hjärta, som den som lefver i ditt, och jag hoppas, att du inte lurar mig utan tar mig tillbaka.

Då Fjokla återinträdde i tjänsten, hade hon fått värk i näsan, och trots hennes protester måste man tillkalla en läkare. Denne förklarade att värken orsakades af en elakartad polyp, själf trodde hon sig ha fått ett nyp af den helige Sebastian, därför att hon ätit solrosfrön under fastan.

Fjokla fördes till sjukhuset och opererades. När hon såg sitt ansikte vanställdt af det därvid uppkomna äret, suckade hon och sade: Nog var jag väl ändå bra dum, som ej gifte mig, medan jag var vacker, nu när jag är ful kommer ingen att vilja ha mig.

Ida Bäckmann.

Insänd litteratur.

Wahlström & Widstrand, Stockholm: *Tiden och den fria viljan*. En undersökning af de omedelbara medvetenhetsfakta. Af *Henri Bergson*. Till svenska af *Algot Ruhe*. — *Långlevandets konst*. Af *Jean Finot*. Öfversättning från franskan.

P. A. Norstedt & Söners förlag, Stockholm: *Kristina af Danmark*. Af *Borge Jaussen*. Bemyndig öfversättning från danskan af *Axel Nihlén*.

Hugo Gebers förlag, Stockholm: *Illustrerad svensk litteraturhistoria*. Af *Henrik Schück* och *Karl Warburg*. Ny fullständigt omarbetad och tillökad upplaga. Andra delen. Häft 8—9. — *Gamla Stockholm*. Anteckningar ur tryckta och otryckta källor. Framletade, samlade och utgifna af *Claes Lundin* och *August Strindberg*. Tredje oförändrade upplagan. Sjette häftet.

F. C. Askerbergs Bokförlags-Aktiebolag, Stockholm: *Från Etna och Vesuvius*. Berättelser från Syditalien. Af *Nils Wilhelm Lundh*.

Dagnys Redaktion

och

Expedition

är

flyttad till

Klarabergsgatan 48, 2 tr. Stockholm.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädpris är kr. 4:50 för $\frac{1}{2}$, 2:50 för $\frac{1}{4}$, och 1:25 för $\frac{1}{8}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) **Antingen:** Genom insändandet af prenumerationsavgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) **Eller:** Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I Stockholms tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller $7\frac{1}{2}$ öre pr num.)

Lärarinna

undervisningsvan i skolämnen, språk o. musik, söker plats. Goda betyg. Svar "Energisk—barnkär", Sv. Telsgramb., Sthlm f. v. b.

18-årig flicka

af god familj, som genomgått 8-klassigt läroverk, önskar plats såsom husmoders hjälp. Van att i hemmet deltaga i husliga göromål. Är kunnig i finare handarbeten och enklare klädsömnad, äfven villig undervisa barn i vanliga skolämnen. Svar till »18 år». Enköping p. r.

Slöjdlärlarinna

som praktiserat och med vackra betyg genomgått Hulda Lundins slöjdkurs, Handarbetets Vänner samt i år utgått från Nääs slöjdseminarium, önskar snarast möjligt plats. Svar märkt "K. F.", Svensk Läraretidnings exp., Sthlm.

Kvinnlig gymnastikdirektör

utexaminerad från Gymnastiska Centralinstitutet önskar plats såsom sjuk- eller friskgymnast hos enskild eller på institut. Svar »M. E.», Södertelje Post Restant.

Kvinnlig gymnastikdirektör

önskar under vintern 1912—13 arbete å sjukgymnastiskt institut eller sjukhus, eventuellt privat eller som assistent åt läkare i Sverige, England eller Amerika, eventuellt annorstädes. Svar med upplysningar om arbets- och lönevillkor torde sändas till Anna Lagerfelt, Gismestad, Bankeberg.

Flicka med realskoleexamen

önskar plats i familj att undervisa i de lägre klassernas kurser eller hjälpa till med kontorsgöromål. Svar till »E. H. R.», Eksjö, p. r.

Bildad engelska

med mycket goda referenser önskar anställning i Stockholm för att ge lektioner och tala engelska, mot fritt vivre. Vidare upplysningar å Fredrika Bremer Förbundets Byrå, kl. 12—4. Riks 27 62, A. T. 48 16.

Bildad tyska

äfven kunnig i engelska, franska och musik önskar anställning i Stockholml. Vidare upplysningar å Fredrika Bremer Förbundets Byrå, Stockholm. Riks 27 62, Allm. 48 16.

Sjuksköterska,

utexaminerad i sinnessjukvård, önskar plats i höst att sköta nervös person. Tacksam för svar "Sjuksköterska", Annonskontoret Svea, Norrköping.

Ung flicka,

duglig och kunnig i alla i ett hem förekommande göromål, särskildt matlagning, önskar plats i hem. Äfven kunnig i linne- och konst-sömnad, knyppling samt något klädsömnad. Svar till "Ung skolkökslärlarinna", Uppsala p. r.

Hushållsvan,

barnkär, musikalisk flicka, enkel och arbetsam, som genomgått 8-kl. läroverk och hushållsskola önskar till vintern plats i god familj eller att sköta hem på egen hand. Rek. finnas! Svar till »Villig», Box 67, Sköfde.

UNG, musikalisk, hushållsvan bättre flicka önskar till 1 nov. plats i treflig familj. Svar till "Småländska", Bredsjö p. r.

Bättre flicka,

19 år, som genomgått 8-kl. elementarläroverk, hushållskurs, kindergarten-seminarium önskar plats i kindergarten eller i god familj som hjälp och sällskap åt minderåriga. Familjemedl. Svar till "L—1", Tidningskontoret, Birger Jarlsgat. 96, Stockholm.

Gladlynt ung skånska,

söker plats hos äldre, bildad dam som hjälp och sällskap, äfven i bättre familj. Små pretantioner. Svar till "J. G.", Helsingborg p. r.

Ung, bildad flicka

som har stor duglighet och fler-årig vana i trädgårdsskötsel, konservering, undervisning, korrespondens m. m. och äfven är hemma i husliga bestyr, söker sig för någon tid en mindre ansträngande sysselsättning inom ett verkligt bildadt och solidt hem. Lönefrågan sekundär.

Svar till direktör P. J. Rösio, Hagaberg, Jönköping.

Ung, bildad 19-åring

af god familj önskar plats som hjälp och sällskap i verkligt fin familj helst på landet, där jungfru finnes. Är kunnig uti klädsömnad, handarbeten, något väfning samt alla husliga sysslor. Någon lön önskas. Svar emotes tacksamt till »Hervor», p. r. Fjögesta.

Gadlynt Norrländska

önskar plats i okt. eller 1 nov. i godt hem, helst i Stockholms närhet. Kunnig i matl., bakn., syltn. och sömnad, samt van vid husliga sysslor, ej tvätt och skurning. Gärna där barn finnes. Önskar anses som familjemedlem. Någon lön önskvärd. Tacksam för svar till »Pålitlig» P. R. Östersund.

Att sköta hushållet

hos ensam person önskar en därtill kompetent, ordningsvan och hurtig flicka plats nu genast, helst i Stockholm. Kan biträda i skrif-göromål.

Svar till "H. A.", Hedemora p. r.

Såsom Föreståndarinna

för landthushåll, där husmoder saknas, önskar medelålders landtbrukaredotter plats 1 nov. Är fullt kunnig i ett bättre hems skötande och van att handleda tjänare. Betyg finnes från förut innehafda platser. Svar till »A. J.», Gamleby, p. r.

Husföreståndarinneplats

hos respektabel ungherre sökes till den 1 nov. af ung, bildad flicka från godt hem. Är kompetent att med ordning och sparsamhet förestå ett hem. Tacksam för svar till "Frisk och glad", p. r. Halmstad.

MOT FRITT VIVRE

önskar bättre, anspråkslös, musik. flicka plats i godt hem att deltaga i lättare hushållsgöromål. Praktiserat förut. Svar till "E. L.", Nerikes Allehandas kontor, Örebro.

UNG FLICKA

från godt hem önskar plats i familj. Har genomgått hushålls- och sykurs. Är villig deltaga i alla inom hemmet förekommande göromål. Svar till "18 år", Hudiksvall p. r.

Bildad

enkel flicka önskar, som husmoders verkliga hjälp, plats helst å större egendom. Har genomgått husmodersskola, linnésömnads- och väfkurs. Svar till »1 oktober 1912», Västervik p. r.

Ung flicka

önskar plats som »Lektris» hos äldre dam eller herre några timmar dagligen. Svar till »Studentiska», Sv. Dagbladets kontor, f. v. b., eller Riks tel. 134 99.

Duglig värdinna

söker plats i höst eller på nyåret i bild. gentlemans hem. Sökanden är 40-årig representativ o. sympatisk dam af bästa familj, äger god hand med barn, är plikt., prakt. o. sparsam, har stor förmåga att med ordning och smak kunna sköta ett fint hem och sprida trefnad omkring sig, hvarom de bästa refr. o. intyg finnas. Tacks. svar till »Erfaren Vårdinna», Sv. Dagbl. kontor.

27-årig elementarbildad flicka

önskar plats som värdinna i bättre hem gärna där barn finnes. Har vistats 2 år i England, är musikalisk och väl kunnig i ett hems skötande. Svar till Post box 39, Stockholm.

22-årig arbetsam och anspråkslös bättre flicka,

van vid alla i ett hem förekommande göromål önskar plats. Tacksam för svar till »Verkligt hjälp», Katrineholm p. r.

Ung flicka

af god familj önskar komma i hushållslära m. m. till någon större Herrgård eller Prästgård omkring den 15:de Okt. Är villig betala något för sig. Svar emotes tacksam med snaraste till »20 år», Annonskontoret Svea, Norrköping.

LEDIGA PLATSER.**Ordinarie lärarinnebefattningen**

i Tolfta församling, Uppsala län, fasta folkskolans lägre afdelning vid kyrkan är ledig att tillträda den 1 januari 1913. Lön och förmåner enligt lag. Skolform litt. B. Barnantalet omkring 40. Möjligen tillfälle till undervisning i flickslöjd. Skolan belägen vid allmän landsväg knappt 1/2 mil från Tierps station. Lärarinnebostaden invid skolen innehåller 3 rum och kök. Ansökningar inom laga tid till Tolfta församlings skolråd under adr. *Vessland* (Uppsala län).

Lärarinna.

Flicka, kunnig att undervisa en 9 års flicka i läsning, musik och handarbete samt villig deltaga i lättare husliga sysslor, erhåller god plats. Svar med rekom., foto., uppgift å ålder och lönepret. till »Familjemedlem», Lidingö-Brevik.

Vid**Kronobergs och Blekinge läns landstings småskoleseminarium**

i Växjö är en lärarinnebefattning ledig med tillträde den 1 januari 1913. Tjänsten är med afseende på tjänsteårsberäkning för pensions och ålderstilläggs erhållande likberättigad med ordinarie folkskollärarejänst. Lön i ett för allt 1,300 kr. med 3 ålderstillägg om 200 kr. 6 månaders ömsesidig uppsägningsrätt. Ansökning, ställd till seminariets styrelse, skall före den 1 november vara insänd till undertecknad Jacobsson, seminariets föreståndare.

Växjö den 7 september 1912.

Å styrelsens vägnar:
Alfr. Fornander.

N. Otto Jacobsson.

Ordinarie lärarinnetjänsten

vid *Grängsbo* fasta folkskola (litt. F.) i *Alfta* församling, Gäfleborgs län, sökes hos skolrådet inom 60 dagar efter första kungörandet häraf i Post- och Inrikes tidningar. Lön enligt lag. Om flickslöjd + 80 kronor pr år. Bostad 1 rum och kök, 50 kronor årlig ersättning för bristande rum. Skolhuset beläget c:a 2,5 km. från järnvägsstation i naturskön, folkrik trakt.

Alfta den 24 augusti 1912.

Skolrådet.
Adr.: Alfta.

Föreståndarinneplatsen

vid nyinrättade *Landthushållskolan i Tomelilla* är till ansökan ledig före den 25 september. Lön 800 kr. för år jämte fri bostad och fri mat under pågående kurser. Sökanden bör inneha den för sådan plats erforderliga utbildningen. Platsen tillträdes den 1 november innevarande år.

Folkhögskolan, Tomelilla, den 4 september 1912.

Styrelsen.

2:dra sköterskeplatsen vid spädbarnsänstalt i Landskrona ledig 1 okt. Hänvändelse till Fru H. Neess, Landskrona.

Värdinna.

En 35- å 40 årig dam, som kan förestå och sköta ett mindre landthushåll, kan erhålla god anställning på en vacker egendom. Tillträde c:a 20 okt. Svar inom 8 dagar med uppgift å ref. och önskade löneförhållanden samt foto., som åter-sändes, emotes under märke »S.G.» Smålands Anneberg.

Bättre frisk flicka

med godt lynne och vänligt sätt får plats som hjälp och sällskap åt klen ung dam (ej bröstsjuk) och bör dessutom deltaga i hushållet. Svar med lönepret. och helst foto. till »Liten familj», Hjo p. r.

Småskollärarinnetjänsten

vid Salby treklassiga småskola i *Kärsta*, Stockholms län, är ledig och sökes hos skolrådets före den 16 november d. å. Lön enligt lag.

Skolrådets ordförande.**Till en ledigblifven småskollärarinnebefattning vid Grenna stads skola**

hafva kompetenta sökande att sina ansökningar ingifva till Grenna stads skolråd före utgången af nästa oktober månad. Lön enligt lag jämte dyrtidstillägg af 50 kronor.

Grenna den 18 september 1912.

A. Holmberg.
Skolrådsordförande.

Ordinarie lärarinnetjänsten

vid *Lugnets* fasta folkskola, litt. E, i *Västerlöfsta* församling, Västmanlands län, sökes inom 60 dagar från första kungörandet häraf i Post- och Inrikes tidningar hos skolrådet i Västerlöfsta (adress *Heby*).

Lön efter lag. Ersättning för bostad och vedbrand 200 kr. samt för kvinnlig slöjd 100 kr. Skolan är belägen strax intill Heby municipalsamhälle och järnvägsstation. Västerlöfsta den 16 september 1912.

Skolrådets ordförande.**Husföreståndarinna.**

Bildad dam sökes att förestå en änklings hushåll. Förutom god allmänbildning och ett behagligt sätt kräves att hon skall besitta de egenskaper som erfordras för att fullborda 3 unga flickors uppfostran till verkligt dugtiga husmödrar. Goda villkor mot fullgoda egenskaper. Svar med ref. till »Godt hem» under adr. S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm f. v. b.

Husmodersplatsen

i Åsa folkhögskola i Södermanland är till ansökan ledig. Vidare meddelar skolans föreståndare Rektor G. Brockman, adr. Kantorp.

Duglig husfröken,

verkligt kunnig i matlagning, bakning afvensom i sömnad och som vill deltaga i alla förekommande sysslor för hemmets vårdande får god plats hos familj i Göteborg. Svar med betyg från föregående platser och foto. till »Familjemedlem 1912», Telegrambyråns annonsafdelning, Göteborg.

Bildad**barnkär flicka**

kunnig i sömnad erhåller plats i godt hem för vårdandet af en 3 års gosse och såsom husmoders hjälp. Svar med fotografi och betyg jämte uppgift å löneanspråk emotes under adress

Fru Elin Nordfors, Åbo, Finland.

Kvinnlig,

något språkkunnig stenograf sökes. Svar till »Rutinerad», p. r., Stockholm St.

Ett kvinnligt biträde

som äger godt sätt att bemöta kunder, god säljareförmåga, samt med flerårig vana i förstklassig manufakturaffär jämte syatelier, erhåller genast eller första november plats. Anmälan åtföljd af fotografi och löneanspråk sändes till »Militärstad», under adress S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm, f. v. b.

För en 25- eller 30-årig flicka

som är van att förestå landthushåll finnes plats den 1 Nov. att med jungfrus biträde förestå hushållet för ungherre å landtegendom i Småland. Platsen är mycket lättskött och fördelaktig. Reflekterande härå torde insända svar med fotografi under adress: **Alfr. Carlsson**, p. r. **Hvetlanda**.

En kunnig och verkligt pålitlig

BARNSKÖTERSKA

får god plats 1:sta eller senast 15:e Nov. på egendom i Södermanland. Svar med betygsafskrift, lönepr. o. foto. till »B. M.», under adress S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Sprid Veckotidningen DAGNY!

Deposition
Kapitalräkning **4½ %**

Sparkasse-
räkning **4 %**

KÖPMANNABANKEN,
Arsenalsgatan 9,
Södermalmstorg 8,
Sturegatan 32,
STOCKHOLM.
Fonder 4,000,000 kr.

Åberopa alltid
annonserna i
DAGNY!

Engelska lektioner

Kurser, 4 à 5 elever, 20 tim.
60 kr. Elin Spak, Tulegatan 27.
A. T. 195 81.

Wiréns China Pomada, välgörande för hårväxten.

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.
21 Lilla Vattugatan 21 - - - Stockholm.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Klarabergsgatan 48, 2 tr.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

(LEDIGA PLATSER)

Ordinarie lärarinnetjänsten

vid Grängsbo fasta folkskola (litt. F.) i Alfa församling, Gäfleborgs län, sökes hos skolrådet inom 60 dagar efter första kungörandet här af i Post- och Inrikes tidningar. Lön enligt lag. Om flickslöjd + 80 kronor pr år. Bostad 1 rum och kök, 50 kronor årlig ersättning för bristande rum. Skollhuset beläget c:a 2,5 km. från järnvägsstation i naturskön, folkrik trakt.

Alfa den 24 augusti 1912

Skolrådet
Adress Alfa.

Ordinarie lärare- (lärarinne-) befattningen

vid nyinrättade fasta folkskolan i Ytterberg, Svegs församling, Jämtlands län, sökes inom 60 dagar fr. denna kungörelses första intagande i Post- och Inrikes tidningar. Bostad 3 rum och kök i nytt skolhus med centraluppvärmning. Läget invid blifvande Inlandsbanan. Lön enligt lag. Slöjdskola för gossar eller flickor.

Sveg den 9 september 1912.

Skolrådets ordförande.

Gäfle folkskolor.

En ordinarie folkskolläro-
nebefattning vid Bönans folk-
skola (litt. E) med lön i ett för
allt af 1,500 kr. jämte tre lönetill-
lägg å 200 kr. efter resp. 5, 10
och 15 års oförvitlig tjänstgöring
sökes inom 60 dagar efter första
kungörandet här af i Post- och In-
rikestidningar den 14 september
1912. Af ordinarie tjänsteår, för-
värfvade utom Gäfle, tillgodoräk-
nas intill 5 för uppflyttning i högre
lönegrad. Den årliga lästiden ut-
gör 37 veckor. Annan aflönad be-
fattning eller aflönadt uppdrag får
icke utan skolstyrelsens medgifvan-
de förenas med tjänsten. Ansök-
ningar böra helst vara åtföljda af-
ven af läkarebetyg.

Gäfle den 12 september 1912.

C. W. Berggren

Folkskolestyrelsens ordförande.

A. Nordlander

Folkskoleinspektör.

Seminariebildad studentska

erhåller vikariat under vårterminen
vid samskola. Svar till »Stockholms
närhet», Allm. tidn.-kont.

MAZETTIS ÖGON-CACAO

per hektopak 45 öre

delikat — kraftig — hälsosam.

MAZETTIS SPIS-CHOKOLADER

med eller utan mjölk

särdeles fina och välsmakande.

Lektioner i Linnesömnad

(äfvén blusar, barnkläder m. m.)
Praktisk metod, utan träckling.
Hvarje elev disponerar en symaskin.

KARIN EGNÉR, Stockholm.
Sibylleg. 36. R. T. 35 30. A. T. 210 04.

EVA EGNÉR, Malmö.
Fersens väg 2. Tel. 44 90, ev. 40 83.

**Doktorinnan Erikssons
Hvilohem.**

Postadr.: Arvika. — Naturskönt
läge. Billiga lefnadskostnader.

Marianne Nordquist

Lektioner i gyllentläder, läderplas-
tik (marmorering efter pariser-
metoder) och porslinsmålning. ::

Drottningatan 35, 4 tr.
Stockholm ·· Allm. Tel. Br. 1 11.

Energiska Damer!

Ett gynnsamt tillfälle gifves att förtjäna penningar och eventuellt vinna framtidsplats genom praktiskt-ekonomiskt arbete bland vänner och bekanta. Svar till »Praktisk nutidskvinna» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

**GYNNA DAGNYS
ANNONSÖRER!**

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Ekon. Af Metta Greger.

Jane Addams och hennes skapelse Hull House. II. Af
M. Anholm.

Henri Bergson: Filosofien och lifvet. Rec. af Rolf Norden-
streng.

Fjokla. Af Ida Bäckman.

Insänd litteratur.

Notiser.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**